

Laidiens: 04.02.2004., Nr. 18

Latvijas Centrālā depozitārija noteikumi Nr.3

Par finanšu instrumentu uzskaiti un finanšu instrumentu notikumu izpildi

Apstiprināti Latvijas Centrālā depozitārija padomes sēdē 2004.gada 23.janvārī

Latvijas Centrālā depozitārija (turpmāk tekstā — LCD) noteikumi “Par finanšu instrumentu uzskaiti un finanšu instrumentu notikumu izpildi” (turpmāk tekstā — Noteikumi) nosaka finanšu instrumentu uzskaites kārtību LCD un vispārīgos principus finanšu instrumentu notikumu izpildei. Noteikumi izstrādāti, pamatojoties uz Finanšu instrumentu tirgus likuma (turpmāk tekstā — Likuma) 92.panta ceturto daļu un 94.panta otrās daļas pirmo, piekto, sesto un astoto punktu.

1. Noteikumos lietotie termini

1.1. Noteikumos lietotie termini un jēdzieni, kas nav skaidroti, atbilst Likumā lietotajiem terminiem un jēdzieniem.

1.2. *LCD dalībnieks* — finanšu starpnieks, kurš veic tādu finanšu instrumentu turēšanu, kas iegrāmatoti Latvijas Centrālajā depozitārijā, un/vai kurš veic norēķinus par darījumiem ar finanšu instrumentiem.

1.3. *LCD dalībnieks emitenta statusā* — finanšu instrumentu emitents, kurš, kļūstot par LCD dalībnieku, iegūst tiesības LCD iegrāmatot finanšu instrumentu emisiju un kuram LCD atver emisijas kontu katram atvietojamu finanšu instrumentu kopumam.

1.4. *Finanšu starpnieks* — ieguldījumu brokeru sabiedrība vai kredītiestāde, kurai ir licence ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai vai kredītiestādes darbībai, dalībvalstī reģistrēta ieguldījumu brokera sabiedrība vai dalībvalstī reģistrēta kredītiestāde, kura likumos noteiktajā kārtībā ir tiesīga uzsākt ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu vai kredītiestādes darbību, ārvalstī reģistrēta sabiedrība, kura sniedz ieguldījumu pakalpojumus un kurām likuma izpratnē ir tiesības veikt finanšu instrumentu turēšanu.

1.5. *Atvietojamu finanšu instrumentu kopums* — viena un tā paša emitenta izlaisti finanšu instrumenti ar vienādiem raksturlielumiem (nominālvērtību, balsstiesībām, atsavināšanas tiesībām u.c.).

1.6. *ISIN kods* — starptautiski atzīts finanšu instrumentu identifikācijas numurs (angļu val. — *International Securities Identification Number*), kuru LCD piešķir katram atvietojamam finanšu instrumentu kopumam. ISIN kodu piešķiršana notiek saskaņā ar Nacionālo numerāciju aģentūru asociācijas (*Association of National Numbering Agencies* — ANNA) noteiktajiem standartiem.

1.7. *Imobilizācija* — materializētas (papīra) formas finanšu instrumenta nodošana glabāšanā finanšu instrumentu depozitārijam, vienlaikus elektroniskā finanšu instrumentu kontā reģistrējot īpašuma tiesības uz glabāšanā nodotajiem finanšu instrumentiem.

1.8. *Nominālais kants* — finanšu instrumentu kants, kurā tiek uzskaitīti personu turējumā esošie finanšu instrumenti.

1.9. *Emisijas kants* — finanšu instrumentu uzskaites kants LCD, kurā iegrāmatots viss atvietojamais finanšu instrumentu kopums un kurā ieraksti tiek izdarīti, iegrāmatojot vai dzēšot finanšu instrumentu emisijas.

1.10. *Korespondējošais kants LCD* — finanšu instrumentu uzskaites kants, kuru LCD atver LCD dalībniekam un kurā uzskaita visus LCD dalībnieka turējumā esošos finanšu instrumentus.

1.11. *Finanšu instrumentu notikums* — jebkurš fakts vai apstāklis, kas iespaido finanšu instrumentu raksturlielumus, kā arī emitenta rīcība, izpildot saistības pret finanšu instrumentu īpašnieku (akcionāru sapulce, dividenžu izmaksa u.c.).

1.12. *Sākotnējais reģistrs* (turpmāk tekstā — SR) — personu saraksts, kuri ieguvuši tiesības uz viena emitenta atvietojamiem finanšu instrumentiem sākotnējās izvietošanas rezultātā.

1.13. *Emitenta aģents* — LCD vai emitenta pilnvarots LCD dalībnieks, kurš emitenta uzdevumā veic ar sākotnējo izvietošanu saistītos norēķinus un/vai kārtos finanšu instrumentu SR.

1.14. *Dereģistrācija* — finanšu instrumentu uzskaites pārvietošana no SR uz finanšu instrumentu kontiem, kuri atvērti pie LCD dalībniekiem.

1.15. *Piegāde par samaksu (delivery versus payment — DVP)* — norēķinu veids finanšu instrumentu darījumiem, kurā finanšu instrumentu un ar tiem saistītie naudas norēķini notiek līdzveidoši, tādējādi izslēdzot darījuma puses risku nepiegādāt finanšu instrumentus vai nesamaksāt naudu.

1.16. *Grāmatojuma datums* — brīdis, ar kuru tiek iegrāmatota ar finanšu instrumentiem saistīta operācija.

1.17. *Tiešais kants* — finanšu instrumentu kants, kuru atver LCD un kurā iegrāmato finanšu instrumentus, kuru uzskaiti neregulē Finanšu instrumentu tirgus likums.

2. Vispārīgie noteikumi

2.1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā:

2.1.1. LCD un LCD dalībnieki uzskaita LCD iegrāmatotus finanšu instrumentus;

2.1.2. LCD un LCD dalībnieki veic grāmatojumus ar LCD iegrāmatotiem finanšu instrumentiem;

2.1.3. LCD un LCD dalībnieki realizē finanšu instrumentu notikumus LCD iegrāmatotiem finanšu instrumentiem;

2.1.4. LCD uzskaita LCD iegrāmatotus finanšu instrumentus, kuru uzskaiti neregulē likums;

2.1.5. LCD, LCD dalībnieki un LCD dalībnieki emitenta statusā kārtos SR.

2.2. Latvijas valsts un pašvaldību emitētajiem finanšu instrumentiem var piemērot no šiem noteikumiem atšķirīgu uzskaites kārtību, ja tas noteikts attiecīgos normatīvajos aktos.

2.3. LCD iesniedzamo dokumentu kopijas noformē atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

2.4. Informācijas apmaiņa starp LCD un LCD dalībnieku notiek elektroniskā formā un saskaņā ar LCD noteikumos Nr.11 "Par datu apmaiņu" noteikto kārtību.

2.5. Ar finanšu instrumentu pārvedumiem saistīto grāmatojumu atspoguļošanai izmanto LCD dalībnieku, finanšu instrumentu kontu un pārveduma uzdevuma veidu klasifikatoru atbilstoši LCD noteikumiem Nr.11 "Par datu

apmaiņu”.

3. Divu līmeņu dematerializētu finanšu instrumentu uzskaites sistēma

3.1. LCD finanšu instrumentus uzskaita tikai dematerializētā formā. LCD finanšu instrumentu uzskaites sistēmā finanšu instrumenti glabājas skriptuālu iegrāmatojumu veidā finanšu instrumentu uzskaites kontos.

3.2. Ja finanšu instrumentu emitents vai ieguldītājs vēlas LCD finanšu instrumentu uzskaites sistēmā uzskaitīt materializētā formā izlaistus finanšu instrumentus, pirms iegrāmatošanas LCD jāveic to imobilizācija. Imobilizācijas kārtību nosaka savstarpējā līgumā, kas noslēgts starp LCD un finanšu instrumentu emitentu un ieguldītāju.

3.3. Finanšu instrumentu uzskaiti kārtot LCD un LCD dalībnieki. Kopējo finanšu instrumentu uzskaites sistēmu veido divi uzskaites līmeņi:

3.3.1. LCD kārtojamā uzskaitē — emisijas konti un LCD dalībnieku korespondējošie konti LCD;

3.3.2. LCD dalībnieku kārtojamā uzskaitē — korespondējošie finanšu instrumentu konti LCD un finanšu instrumentu īpašnieku konti.

3.4. Uzskaites vienība LCD un LCD dalībnieku finanšu instrumentu uzskaites sistēmās ir viens finanšu instruments. Finanšu instruments nav dalāms.

3.5. LCD iegrāmatotu finanšu instrumentu īpašuma tiesību pierādījums ir iegrāmatojums finanšu instrumentu īpašnieka kontā uz attaisnojuma dokumentu pamata.

3.6. Ja LCD dalībnieks atvēris nominālo kontu personai, kuras turējumā atrodas finanšu instrumenti, finanšu instrumentu īpašuma tiesību pierādījums ir iegrāmatojums finanšu instrumentu īpašnieka kontā, kas atvērts pie personas, kuras turējumā atrodas finanšu instrumenti, uz attaisnojuma dokumentu pamata.

4. LCD dalībnieku kārtotā finanšu instrumentu uzskaitē un organizētie norēķini par finanšu instrumentu norēķiniem

4.1. LCD dalībnieka kārtotās finanšu instrumentu uzskaites mērķis ir:

4.1.1. nodrošināt finanšu instrumentu īpašnieku tiesības;

4.1.2. nodrošināt personu turējumā esošu finanšu instrumentu uzskaiti.

4.2. LCD dalībnieka kārtotās finanšu instrumentu uzskaites pamatprincipi ir:

4.2.1. attaisnojuma dokumentu nepieciešamība — katru operāciju ar finanšu instrumentiem un ierakstus uzskaites dokumentos veic tikai uz attaisnojuma dokumentu pamata. LCD dalībnieks katru attaisnojuma dokumentu glabā vismaz 10 gadus;

4.2.2. divkāršais ieraksts — katra operācija ar finanšu instrumentiem fiksējama ar ierakstiem divos finanšu instrumentu kontos. Viens ieraksts izdarāms viena konta debeta pusē, otrs — cita konta kredīta pusē. Ieraksti abos kontos izdarāmi vienlaikus un abos kontos grāmatojumi izdarāmi par vienādu finanšu instrumentu skaitu;

4.2.3. finanšu instrumentu īpašuma tiesību reģistrēšana — jebkuru operāciju, kas rada vai maina tiesības uz finanšu instrumentiem, iegrāmato finanšu instrumentu kontā pie LCD dalībnieka ar to pašu grāmatojuma datumu, kurā operācija iegrāmatota LCD. LCD dalībnieks ir atbildīgs par īpašuma tiesību nodrošināšanu uz finanšu instrumentiem un iegrāmatošanu no attaisnojuma dokumentu saņemšanas brīža. Tikai uz attaisnojuma

dokumentu pamata izdarītie ieraksti finanšu instrumentu kontos nodrošina īpašuma tiesības uz finanšu instrumentiem;

4.2.4. vienlaicīga finanšu instrumentu un naudas norēķinu iegrāmatošana — finanšu instrumentu piegādes par samaksu (*delivery versus payment* — DVP) gadījumā katrs ar naudas norēķiniem saistīts ieraksts finanšu instrumentu kontā tiek izdarīts līdzīgi ar grāmatojumiem naudas kontā;

4.2.5. atvietojamu finanšu instrumentu kopumu atsevišķa uzskaitē — finanšu instrumentus uzskaita atsevišķi pa atvietojamu finanšu instrumentu kopumiem;

4.2.6. finanšu instrumentu uzskaites grupēšana — LCD dalībnieku finanšu instrumentu uzskaitē un tās korespondējošos kontus LCD grupē atsevišķi:

4.2.6.1. LCD dalībnieka klientu īpašumā un turējumā esošiem finanšu instrumentiem,

4.2.6.2. LCD dalībnieka paša īpašumā esošiem finanšu instrumentiem,

4.2.6.3. veicot cita LCD dalībnieka finanšu instrumentu uzskaiti, LCD dalībnieks to kārtē atsevišķi,

4.2.6.4. LCD ir tiesīgs citos LCD noteikumos noteikt papildu prasības finanšu instrumentu uzskaites grupēšanā;

4.2.7. minimālais kontu plāns — katrs LCD dalībnieks ievēro kontu plānu, kas noteikts šajos Noteikumos. Kontu plāna izmantošanu reglamentē citi LCD noteikumi. LCD dalībnieks, ja nepieciešams, var papildināt minimālo kontu plānu. Minimālo kontu plānu, kas jāievēro visiem LCD dalībniekiem, uzskaitot finanšu instrumentus, veido trīs kontu grupas ar apakšgrupām:

1. grupa — individuālie konti:

1.1. kontu apakšgrupa — individuālie finanšu instrumentu konti;

1.2. kontu apakšgrupa — individuālie apgrūtinātie finanšu instrumentu konti;

2. grupa — ar LCD korespondējošie finanšu instrumentu konti:

2.1. kontu apakšgrupa — ar LCD korespondējošie konti;

2.2. kontu apakšgrupa — finanšu instrumenti operācijās LCD;

3. grupa — citi konti:

3.1. kontu apakšgrupa — atlikto operāciju konti:

3.1.1. neiedalītie finanšu instrumenti;

3.1.2. operācijās neiesaistītie finanšu instrumenti;

3.1.3. finanšu instrumenti aizkavētajos norēķinos;

3.1.4. pārbaudē esošie finanšu instrumenti;

3.2. kontu apakšgrupa — dažādu kļūdu konti;

4.2.8. grāmatvedības uzskaites dokumentu glabāšana — visus LCD dalībnieka finanšu instrumentu grāmatvedības dokumentus glabā vismaz 10 gadus.

4.3. LCD dalībnieku kārtotās finanšu instrumentu uzskaites pamatdokumenti ir:

4.3.1. operāciju žurnāls;

4.3.2. bilance;

4.3.3. galvenā grāmata.

4.4. Katrs LCD dalībnieks kārto operāciju žurnālu un reģistrē visas operācijas finanšu instrumentu kontos. LCD dalībnieks, kārtojot operāciju žurnālu, ievēro, ka:

4.4.1. to kārto atsevišķi pa atvietojamu finanšu instrumentu kopumiem;

4.4.2. tas var būt sadalīts pa operāciju veidiem;

4.4.3. ierakstus tajā, norādot to veikšanas brīdi, izdara uz attaisnojuma dokumentu pamata;

4.4.4. tajā fiksē katru ar finanšu instrumentiem veikto operāciju;

4.4.5. ierakstus tajā izdara hronoloģiskā secībā;

4.4.6. ierakstus tajā izdara grāmatojuma datumā;

4.4.7. tajā norāda:

a) operācijas nosaukumu un kodu;

b) operācijā iesaistīto finanšu instrumentu ISIN kodu;

c) operācijā iesaistīto finanšu instrumentu daudzumu;

d) kontu, no kura finanšu instrumenti tiek norakstīti (debeta konts);

e) kontu, kurā finanšu instrumenti tiek ieskaitīti (kredīta konts);

f) operācijas numuru;

g) operācijas datumu.

4.5. Katrs LCD dalībnieks nodrošina bilanci un finanšu instrumentus atspoguļo debeta un kredīta kontos. LCD dalībnieks, kārtojot bilanci, ievēro, ka:

4.5.1. tajā uzrāda finanšu instrumentu skaitu debeta kontos un kredīta kontos;

4.5.2. tajā vienmēr atspoguļo līdzsvaru starp debeta un kredīta kontiem (finanšu instrumentu skaitam debeta kontos summāri jāsakrīt ar skaitu kredīta kontos);

4.5.3. to sagatavo par katru to dienu, kad ir veiktas operācijas ar finanšu instrumentiem;

4.5.4. to katram atvietojamu finanšu instrumentu kopumam sagatavo atsevišķi;

4.5.5. to katrai finanšu instrumentu īpašnieku kategorijai (LCD dalībnieka klientu īpašumā un turējumā esoši finanšu instrumenti, LCD dalībnieka paša turējumā esoši finanšu instrumenti u.c.) sagatavo atsevišķi.

4.6. LCD dalībnieks kārto finanšu instrumentu galveno grāmatu, kurā ir reģistrēti visi finanšu instrumentu konti, kuru uzskaiti kārto LCD dalībnieks. LCD dalībnieks, kārtojot galveno grāmatu, ievēro, ka:

4.6.1. katram finanšu instrumentu kontam un katram atvietojamu finanšu instrumentu kopumam izveido atsevišķu uzskaites reģistru;

4.6.2. uzskaites reģistrā uzrāda finanšu instrumentu daudzumu kontā katra perioda sākumā;

4.6.3. uzskaites reģistrā fiksē katru ar finanšu instrumentiem veikto operāciju vai darbību perioda laikā, norādot: